1938 ий
12
ИЮЛЬ
№ 61 (444)
Акше 5 ыр.

8-ше ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетар-шамыч, ушныза!



Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

XVII МАРИЙСКИЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНЫЙ КОНФЕРЕНЦИЙ—

СТАЛИН йолташлан

Шергакан йӧратыме, СТАЛИН йолташ!

Тыланда, кугу Ленинын пашажым умбакыже ыштышылан, мемнан славный большевистский партийын мудрый вождьшо да учительжылан, социализмын моткоч кугу сеҥымашыжын организаторлан—самырык Марийский республикын большевикше-шамыч, шкеныштын XVII областной партийный конференцийышкыже погынен, шкеныштын шокшо большевистский саламым колтат да тыланда шкеныштын йӧратымышт ден преданностьыштым каласат.

ВКП(б) ЦК-н февральско-мартовский Пленумжын исторический пунчалже-шамыч дене вооружатлалтын, Тендан, Сталин йолташ, указанийда почеш, Марийский республикын большевикше-шамыч фашизмын троцкистско-бухаринский ден буржуазно-националистический агентше-шамычын тушман пыжакшыштым чаманыде пытарат.

Калыкын тушманже-шамыч вашталеш кучедалмаш млана политический воспитаний ден большевистский закалкын пеш кугу школжо лийын.

ВКП(б) ЦК-н вуйлатымыже почеш руководящий партийный орган-шамыч сайлымаш успешне эртарен, Марийский республикын большевикше-шамыч шкенын XVII областной партийный конференцийышкыже мемнан партийын ленинско-сталинский Центральный Комитетше йыр адакат утларак чоткыдын чумырген толыныт. XVI партийный конференций деч вара эртыше ийыште ме калык тушман-шамыч деч шкенан революционный бдительностьнам да непримиримостьнам адакат утларак пӱсемден улына, кӱртньӧ гай дисциплиным да партийный радамын организованностьшым адакат утларак пеҥгыдемден улына.

Мемнан пиялан родиннан моло калыкше-шамыч дене чак келшен илымаште, Тендан, Сталин йолташ, йӧратымаш да тыршымаш дене ырыкталтше, МАССР калык шкенжын независимостьшым арален коден, пиялан да зажиточный илышым налын. Руш самодержавийын кӱчызӧ, правадыме колонийже гыч марий калык социалистический стройын кӱкшытышкыжӧ нӧлталтын да шкенжын Автономный Советский Социалистический Республикше — кугу Сталинский Конституцийын детищеже—уло. Сталинский Конституцийын скрижалешыже вошымо мемнан элын социалистический строительствын пашаштыже пеш кугу сеҥымаш-шамыч — ленинско - сталинский национальный политикын торжествожо улеш.

Ме Тыланда, Сталин йолташ, Маркс—Энгельс—Ленин — Сталинын сеҥаш лийдыме знамяжым ончыкыжат кӱшнӧ кучаш сӧрена.

МАССР калыкым коммунистический партий йыр адакат утларак чоткыдынрак чумыраш. Коммунист ден беспартийный шамычын сеҥаш лийдыме блокшын, кудын негызеш РСФСР ден Марийский АССР Верховный Советлашке сайлымаште пеш чапле сеҥымашым ыштыме, адакат утларак пеҥгыдемдаш. Сайлымаш кечыште МАССР калык шкенжын морально - политический единствожым, шкенжын сплоченностьшым да Ленин-Сталин партийым беззаветне йӧратымыжым адак ик гана ончыктен.

Ме Тендам, Сталин йолташ, ӱшандарена: большевистский критике ден самокритикым лӱдде шарен, Марийский республикын большевикше-шамыч партийный организацийыште ситыдымашым мучаш марте тӱжваке луктыт, партийно-политический пашам адак утларак кӱкшӧ идейно политический уровеньыш нӧлталыт.

Большевизмым овладеватлыме нерген, революционный бдительностьын нойыде нӧлтымӧ нерген ВКП(б) ЦК-ын февральско-мартовский Пленумыштыжо Тендан, Сталин йолташ, ончыктымыда—млан на пашан боевой программыже ыле, улеш да лиеш. Калык тушман-шамычым ме ончыкыжат чаманыде громитлаш да пытараш тӱҥалына, нунын тушман пашаштын последствийжым пытарышаш верч большевикла пижына, Ленин-Сталин партийлан мучашдымын преданне партийный ден непартийный большевикшамыч у кадрым кушташ да вуйлатымашке выдвигатлаш тӱҥалына.

Виян лийже кучедалмашеш калитлалтше Ленин-Сталин партий!

Виян лийже мемнан шергакан вождь да учитель Сталин йолташ!

XVII Марийский областной партийный конференций зал гыч

8 июльышто эр заседане ВКП(б) Обком ревизионный комисий председатель Сизов йолташын отчетный докладше дене почылто.

Сизов йолташын докладше почеш прений тӱҥале. Пренийыште эн ондак Йошкар-Ола ВКП(б) горком секретарь Строкина йолташ выступатлыш. Тудо населений коклаште агитационный да политик пашаште сеҥымаш нерген ойла.

Вара „Марий Коммун" газет редактор Семенов йолташ ВКП(б) Обком ден Марий АССР Исполкомын печатьым начар вуйлатымышт нерген ойлыш. Тудо ВКП(б) Обком ден Марий АССР Исполком печатьым ситышын огыл вуйлатымым ончыктыш.

Семенов йолташ почеш Шабарин йолташ (Марбумкомбинат партком секретарь) ойлыш.

Кас заседанийыште Еропов, Танаков, Зверев, Галкин, Кузнецов, Суворов, Кавалеров, Рябчиков, Гребнев, Мамаев йолташмыт выступатлышт.

9 июльысо эр засаданийыште пренийыште выступатлыше-шамыч отчетный жапыште партийный организацийыште фашизмын троцкистско-бухаринский да буржуазно - националистический агентше - шамыч деч эрыктыме шотышто да партийный пашам ВКП(б) ЦК-н февральско - мартовский Пленумжын пунчалже шамыч да Сталин йолташ ончыктымыжо почеш перестроитлыме шотышто ВКП(б) Обкомын ыштыме пеш кугу пашажым удовлетворений дене палемдышт.

Тидын дене пырляк делегат-шамыч кугу ситыдымашым да титак-шамычым тӱжвак луктыч, областной комитетым, тудын отделже-шамычым да вуйлатышыштым критиковатлышт.

10 июль мартен ВКП(б) Марийский обласной партийный конференций ВКП(б) Марийский Обкомын пашаже нерген ВКП(б) обком секретарь обязанностьым шуктышо В. М. Архипов йолташын докладше почеш 48 делегат выступатлен.

Партийный организаций вуйлатыме почеш СССР, РСФСР да Марийский АССР Верховный Советыш сайлыме годым кугу сеҥымаш ыштыме. Коммунист ден беспартийный блокын кандидатше верч 95 процент голосоватленыт. Тиде пашаште тӱжем ден агитатор - шамыч кушкыныт, шукыжым кызыт ответственный пашаш шогалтыме.

Партийный организацийшамыч ВКП(б) Маробком гыч тӱҥалын Шернур, Морко, Еласал да посна первичный партийный организаций йотке але комсомольский организацийлан пеш начарын полшен шогеныт. Партийный организацийлан комсомолец-шамычым коммунизм духеш воспитатлаш кӱлеш семын полшаш кызытак пижман.

Пренийыште кутыршошамыч ВКП(б) обкомын ОРПО, агитаций ден пропаганде отдел, ял озанлык отдел, печать отдел ситыдымын пашам ыштен шогымыштым ончыктышт. ВКП(б) Маробкомын пашажым конференций удовлетворительныйлан шотлыш да пунчалым принимайтлыш.

Конференций ВКП(б) обкомын пленум членлан тайне голосоване дене сайлашлан спискыш пуршаш 79 кандидат-шамычым выдвигатлен. Кандидатур-шамыч обсуждатлыме годым открытый голосоване дене 13 еҥым корангдышт. Тугак Пленум кандидат 24 кандидатым выдвигатлыме гыч, открытый голосоване дене 3 еҥым корангдышт.

10 июльышто кас заседаньыште закрытый тайный голосоване дене ВКП(б) Маробком пленум членлан 45 еҥым сайлыме. Нунын коклаште Архипов, Карачаров, Мамаев, Ончуков, Абрамов, Кавалеров, Рябчиков, Кондратьев, Таныгин да молымат. ВКП(б) Маробком пленум кандидатлан 15 еҥым, ревизионный комиссий членлан 5 еҥым закрытый тайне голосоване дене сайлыме.

Тидын дене конференций шкенжын пашажым пытарыш.

ВКП(б) МАРИЙСКИЙ ОБКОМЫН ОРГАНИЗАЦИОННЫЙ ПЛЕНУМЖО НЕРГЕН

ИНФОРМАЦИОННЫЙ УВЕРТАРЫМАШ

1938 ий 10 июльышто ВКП(б) Марийский Обкомын Пленумжо лийын. Пленум организационный вопрос-шамычым ончен.

Пленум единогласно сайлен:

ВКП(б) Обкомын первой секретарьжылан В. М. Архипов йолташым;

ВКП(б) Обкомын кокымшо секретарьжылан Р. М. Мамаев йолташым;

ВКП(б) Обкомын кумышо секретарьжылан М. А. Ончуков йолташым, тудым Куженер ВКП(б) райкомын первой секретарь паша гычше утарыме.

Пленум ВКП(б) Обком бюром сайлен, бюро членлан 9 еҥым, кандидатлан 4 еҥым сайлыме.

БЮРО ЧЛЕН-ШАМЫЧ:

Архипов В. М.	Кавалеров Т. И.
Мамаев Р. М.	Кашников А. Ф.
Ончуков М. А.	Платов Н. А.
Карачаров А. И.	Таныгин И. Н.
Абрамов Я. И.	

БЮРО ЧЛЕНЫШ КАНДИДАТ-ШАМЫЧ:

Рябчиков Н. П.	Антонов К. Т.
Тукманов П. М.	Кондратьев Г. И.

ВКП(б) Обкомын отделже-шамыч вуйлатышылан Пленум пеҥгыдемден:

ОРПО вуйлатышылан—Таныгин И. Н. йолташым;

Ял озанлык отдел вуйлатышылан—Антонов К. Т. йолташым, тудым Марий-Турек ВКП(б) райкомын первой секретарь пашаж гыч утарыме;

Агитаций ден пропаганде отдел вуйлатышылан—Платов Н. А. йолташым;

Печать отдел вуйлатышылан—Рябчиков Н. П. йолташым;

Школ отдел вуйлатышылан—Д. Ф. Маракулин йолташым, тудым Йошкар-Ола ВКП(б) райкомын первой секретарь пашаж гыч утарыме;

Советско-торговый отдел вуйлатышылан Гребнев А. И. йолташым;

„Марийская Правда" газет редакторлан Кашников А. Ф. йолташым утвердитлыме.

ВКП(б) Обком.

Политик тунеммашым бригадыш кусарыме

Хлебниково МТС-ысе первичный комсомольский организаций ВЛКСМ Маробком 3-шо пленумын пунчалжым общий погынымаште лончылымо годым комсомолын воспитательный пашаштыже улшо ситыдымашым тӱжвак лукмо. Летний настроений лийме дене майыште да июньышто ик политзанятий гыч кӱрылтыныт. Кызыт июль гыч политзаняте тунеммашым посна бригадлаш кусарыме, 4 пропагандист чылашт бригадыш прикрепитлыме. 5 июльышто кажныйже занятийым бригадлаште эртарышт.

Фавстов.

116

ВКП(б) Марийский областной комитетын пашаже нерген

ВКП(б) Обком первой секретарь обязанностьым шуктышо В. М. Архипов йолташын XVII областной партийный конференцийыш ыштыме отчетный докладше гыч

Йолташ - шамыч! Отчетный жапыште партий Областной Комитетын пашаже, пӱтынь областной партийный организацийын пашаже семынак, мемнан эл илышыште политический поворот лийме условийыште эртен. Тиде поворотын эн яркий выраженийже— СССР Верховный Советыш да союзный ден автономный республик - шамычын Верховный Советышкышт сайлымашым эртарымаш лийын.

ВКП(б) ЦК февральско-мартовский Пленумын исторический решенийже-шамыч дене да Сталин йолташын ончыктымыжо дене вооружитлалтше Марийский партийный организаций отчетный жапыште шке радамжым фашизмын троцкистско-бухаринский ден буржуазно-националистический наймитше-шамыч деч эрыктыме шотышто кугу пашам ыштен. Коммунист-шамыч политический воспитане ден большевистский закалкын кугу школжым эртеныт, партий ончылно шогышо задачым келгын умылаш тунемыныт.

Отчетно-сайлымаш партийне погынымаш-шамыч революционный бдительностьым умбакыжат нӧлтымӧ, маскироватлалтше калык тушман-шамычым йӧршеш куклен пытарымашке, вредительствын последствийжым вашкерак пытарымашке пӱтынь партийный организацийым мобилизоватлыме шот дене эртеныт.

ВКП(б) ЦК февральско-мартовский ден январский Пленум-шамычын исторический пунчалыштым шуктен, шке радамжым калыкын осал тушманже-шамыч деч эрыктен, марийский партийный организаций Ленин-Сталин партийлан беззаветне преданне у еҥ-шамычым шӱдӧ дене куштен да вуйлатыме партийный, советский ден озанлык пашашке выдвигатлен. Отчетный жапыште пӱтынь партийный организаций идейно кушкын да шкенжын XVII партийный конференцийыш единый, монолитный да мемнан партий Центральный Комитет да калык-шамычын вождь Сталин йолташ йыр сплоченно толын.

Промышленность паша

1937 ийыште республикысе промышленностьын тӱҥ отрасльлашкыже капиталовложене ятыр кугемын. Государственный промышленностьыш 38 миллион 725 тӱжем теҥге, чодра промышленностьыш—4 миллион 729 тӱжем теҥге, кооперативный промышленностьыш—918 тӱжем теҥге пышталтын.

Капиталовложене кушмо дене пырля промышленностьын валовой продукций кушмашыжат кугемеш. Эртыше ийын (чодра промышленность деч посна) валовой продукций лукмаш 10,3 процент кугемын. Предприятийлаште ыштыше промышленный пашазе, 1936 ийысе 12.310 еҥ гыч 1937 ийыште 14.100 еҥ марте шукемын. Паша производительность 12,9 процент нӧлталтын. Паша производительность кушмо дене пырля пашазе-шамычын пашадарыштат нӧлталалт толын. Стройматериал промышленностьышто пашадар 20 процент, кожевный промышленностьышто—25 процент да пищевой промышленностьышто—4,1 процент кугемын.

Туге гынат, тиде сеҥымаш-шамычым ончыде, республикын промышленностьшо эртыше ийыште пашам йӧршеш неудовлетворительно ыштен. Республикын промышленный предприятийже - шамыч 1937 ийыште государстволан 7 миллион 946 тӱжем теҥгеаш промышленный продукцийым пуэн шуктен огытыл.

Лукмо продукцийын шке акшым волтымо шотышто паша начар шога. Янда предприятие-шамыч да кирпичный завод продукцийын шке акшым план дене палемдыме 11,7 процент олмеш улыжат 2,5 процент велэ волтеныт. Лач кожевный завод гына план ден палемдыме 2,5 процент олмеш продукцийын шке акшым 6,8 процент волтен.

Промышленный продукцийын качественный показательжымат келшышылан шотлаш ок лий. Янда промышленностьышто—„Красный Стекловар" заводышто брак план почеш 0,5 процент олмеш 31,8 процент лийын. „Мариец" завод бракым 9,5 процент олмеш 15,5 процент луктын. Кирпичный завод кокымшо сорт кермычым 35 процент да бракым 8 процент пуэн.

Промышленность почеш кодмашын тӱҥ причинже—промышленность вуйлатымашке шеҥгын пурышо да тушто шкеныштын шакше подрывной вредительский пашаштым ыштен шогышо калык тушман-шамычым пытарак эркын разоблачитлымаш да куклен лукмаш лийын шога.

1938 ийыште промышленность пашан саеммыже—тиде промышленне предприятие-шамыч тушман элемент-шамыч деч эрыктыме кугу пашан результатше. Промышленностьышто вуйлатыме пашашке у кадрым выдвигатлыме. Нуно шке пашан техникыжым тунем шукташ да промышленне предприятийлаште большевистский порядкым ышташ тӱҥалыныт.

Задаче тыште—промышленность пашан количественный показательжым пеҥгыдемдаш, озанлык ийым сайын шукташ, промышленный продукцийын кӱкшӧ качествыжым верч да шке акым волтышаш верч кучедалмашке уло вийым мобилизоватлаш.

Предприятийын кажне вуйлатышыже умлышаш: промышленный предприятие-шамычын пашаштышт вредительствын последствийже але пытаралтын огыл,



а ятыр предприятийлаште, мутлан, бумажный комбинатыште, чодра промышленностьышто, вредительствын последствийжым пытарымашке але пижынат огытыл.

Ял озанлыкын сеҥымашыже

Ял озанлык шотышто марийский партийный организаций 1937 ийыште ятыр сеҥымаш - шамычым ыштен. 1937 ийыште ял озанлыкыш капиталовложений 7.567 тӱжем теҥге лийын. Сталинский кӱкшӧ урожай налшаш верч кучедалмашке колхозный массым мобилизоватлыме шотышто пеш кугу паша ышталтын. Колхозник-шамыч коклаште партий ден правительствын тӱҥ пунчалже-шамычым умылтарыме шотышто массово-политический паша кумдан шаралтын. Ял озанлык стахановец-шамычын районный ден республиканский совещаныштым эртарыме. Колхозный кадр ямдылыме шотышто кугу паша ышталтын. Республиканский вич кечаш курс гоч 150 колхоз председательым лукмо.

Агротехника ятыр нӧлталтын. 1937 ийыште мландыш 2.375 тонн минеральный удобренийым пыштыме. Агротехникым пуртышо колхоз - шамычлан кӱкшӧ урожайым обеспечиватлен. Пырчан культурын урожайже кокла шот дене ӱмаште гектар гыч 13,5 центнер лийын. Уржа урожай 13,6 центнер, шӧльӧ 14,1 центнер, кокияш шыдаҥ 12,7 центнер, икияш шыдаҥ 12,8 центнер, шож 13,6 центнер лийын.

Республикысе шӱдӧ дене колхоз шамыч гектар гыч 18 гыч 25 центнер марте урожайым налыныт. Теве, мутлан, Косолоп район „Пеледыш" колхоз гектар гыч 25 центнер урожайым, Юрин район „Красный перекоп" колхоз гектар гыч 18 гыч 25 центнер марте пырчан культурым, Шернур район „У кече" колхоз 17 гыч, 39 центнер марте налыныт. Звеньеводка Трапезникова ден Решетникова гектар гыч 10,3 центнер дене йытын кыляшым налыныт.

Шӱдӧ дене чапле стахановец - шамыч кушкыныт. Комаровын тракторный бригадыже (Сотнур МТС) ораван тракторлан кокла шот дене 1067 гектарым ыштен. Торъял МТС гыч трактористка Домрачева Анна ораван трактор дене ик сменыште 645 гектарым ыштен. Кужеҥер МТС гыч Дудин Иванын бригадыже ораван тракторлан 1460 гектарым ыштен. Оршанке МТС гыч тракторист - шамыч Мансуров 1732 гектарым, Блинов—1732 гектарым, Пекпаев—1629 гектарым ыштеныт. Комбайнер Кузьминых (Оршанке МТС) южный комбайн дене 583 гектарым пӧген налын.

Тидым каласымат сита, Марийский республикын колхозный пасулаштыже 1130 трактор (1936 ийысе дене тангастарымаште 375 трактор шукемын). 118 комбайн, 190 тракторный молотилке пашам ыштат. Пӱтынь курамле пашан 73,1 процентше да кырымашын 40 процентше тракторный парк дене ышталтеш.

Тыгерак, ял озанлыкыште ий еда пырчан да технический культурын устойчивый кӱкшӧ урожайжым налаш кызыт чыла условийымат ыштыме. Пашаже тыште гына: партийне организаций тиде условийым кучылтше да талукышто 7—8 миллиард пуд кинде налме нерген Сталин йолташын ончыктымыжым лийше жапыште тӱрысак шуктыжо.

Ял озанлыкын кушмыжо дене пырля социалистический животноводстват кушкеш.

Мланде органлаште орудоватлыше калык тушман-шамыч—Макаров, Зыкин, Петрик, Наконечный да молат ял озанлыклан кугу вредам огыт ыште ыле гын, ял озанлык да социалистический животноводство шотышто сеҥымаш-шамыч тылеч ятыр кугурак лийыт ыле.

Машино - тракторный станцийлаште, утларакше Кырык-Марий, Роҥго, Кужеҥер, Казанский да Оршанский МТС-лаште, организационно - хозяйственный распущенностьым але марте пытарыме огыл. Тракторист ден комбайнер-шамычлан культур-йӱла условийым ыштыме шотышто паша але пеш шагал ышталтеш. Чыла колхозный сатулык фермым доходный фермыш савырышаш верч кучедалмаш кӱлеш семын организоватлыме огыл. Колхозник-шамыч коклаште ушкалдымылыкым пытарышаш верч кучедалмаш лушкыдын кая.

Кызыт пӱтынь партийне организацийлан ял озанлык шотышто решающий вопрос—шурно погымо кампанийлан ямдылалтмаш да тудым сайын эртарымаш лийын шога. Тидлан тыште ял озанлык машинам: трактор, комбайн, молотилке, льнотеребилке - шамычым жапыште тӧрлаш кӱлеш. Кадрым ямдылаш, уборкышто пашам правильно организоватлаш, стахановский движенийым кумдан шараш кӱлеш.

Торгайымаш

1937 ийыште олаште да ялыште торгайыше организаций-шамычын товарооборотышт 203,7 миллион теҥге лийын. Эртыше ийыште республикысе калыклан хлопчатобумажный тканьым 1934 ийсе деч кок гана шукырак, трикотажым—иктат пелэ гана шукырак, обувьым—2,3 гана шукырак, культурный сатум—3,6 гана шукырак, мебельым—10 гана шукырак ужалыме.

Промышленность ден ял озанлыкын чарныде нӧлталтмышт, калык доходын кушмыжо советский торговлын писын кушташ чыла условийымат ыштеныт.

Туге гынат, республикыште кумда торговлым шарымаш социалистический озанлыкын кушмыжо деч але пеш чот шеҥгелан кодеш да шемер массын кушшо йодмашыжым шуктен ок шого. Торгайыше аппаратын паша качествыже путыракӱлнӧ шога. Разоблачитлыме калык тушман-шамыч—Фарбер, Шмырев, Васильев республикысе советский торговлылан пеш кугу вредам конденыт. Нуно потребитель - шамычын йодмаштым тӱрлӧ семын игнорироватленыт, первой кӱлешан сату дене торгаймаште перебойым ыштылыныт. Чыла тиде тушман паша тышке конден: товарооборот планым тӱрыс да эртарен темаш чыла условият лийме годым тудо 1937 ийыште 6230 тӱжем теҥгелан шукталтде кодын. Жулик ден проходимец-шамыч торговой систем гыч 2 миллион 193 тӱжем теҥгем шолыштыныт.

Задаче тыште: советский торговлышто вредительствын последствийжым писын пытараш да большевистский порядкым ышташ.

(УМБАКЫЖЕ 3-шо МОГЫРЫШТО).

ВКП(б) Марийский областной комитетын пашаже нерген

ВКП(б) Обком первой секретарь обязанностьым шуктышо В. М. Архипов йолташын XVII областной партийный конференциеш ыштыме отчетный докладше гыч

УМБАКЫЖЕ

Тидланже торговый аппаратым жулик ден проходимец-шамыч деч мучаш мартеак эрыкташ, торгайыше организацийлаште честный, проверенный еҥ-шамычым ойыркален погаш; кадрлан торговльо техник ден культур шотышто тунеммашым организоватлаш.

Калык туныктымо паша

Калык туныктымо пашалан 1935 ийыште 11 миллион 376 тӱжем теҥгем кучылтмо ыле, а 1938 ийлан бюджет дене 32 миллион 250 тӱжем теҥгем кучылташ палемдыме. Кушмаш 2,8 гана лийын.

У школьный строительствыш капиталовложене ятырак кушкын. 1937 ийыште у школьный строительствылан 998 тӱжем теҥгем кучылтмо ыле, 1938 ийыште 2 миллион 274 тӱжем теҥге кучылталтеш.

Йоча-шамычым школьный образоване дене авалтымаш ятырак кушкын. 1—4 класслаште тунемше 1937—1938 тунемме ийыште 2425 еҥлан, 5—7 класслаште — 2927 еҥлан, 8—10 класслаште—732 еҥлан шукемын. Яллаште йоча - шамычым тӱҥалтыш школлаште всеобщий обучене дене авалтымаш ола ден пашазе поселкылаште шым ий туныктымо дене авалтымаш тӱрлеак илышыш пурталтын.

Туге гынат, школ-шамычын паша качествышт але ӱлнӧ шога. Утларакшым руш йылме, математик, историй да географий шинчымаш шотышто паша начар. Козмодемьянский пелэ кыдалаш школ 37 процент неуспеваемостьым пуа, Звенига район, Помарский кыдалаш школ 57 процент неуспеваемостьым, Косолоп район Мари-Биляморский пелэ кыдалаш школ руш йылме шотышто 80 процент неуспеваемостьым пуат.

Школлаште йоча-шамычлан коммунистический воспитаныым пумаш йӧршеш неудовлетворительно шындалтын.

Калык туныктымо системыште калык тушман-шамычын—Китаевын, Эльчибаевын, Суворовын ыштен шогымо вредительствын последствийже путырак лушкыдын пытаралтеш.

Калык туныктымо шотышто партийный организацийын задачыже тыште: калык туныктымо системыште вредительствын последствийжым писын пытараш, калык туныктымо отдел-шамычын аппаратыштым да школ-шамычым антисоветский элемент-шамыч деч эрыкташ. Туныктымо ий тӱҥалтышлан чыла школым учебник дене обеспечитлаш. Учитель-шамычын утларакше руш йылме туныктышо - шамычын квалификацийыштым нӧлтымӧ шотышто ятыр курсовой мероприятийым эртыман. Национальный школлаште руш йылме туныктымо нерген ВКП(б) ЦК-ын пунчалжым шукташ; переходящий ден капитальный школ строительствым тӱрысак пытараш; учитель-шамыч коклаште политический пашам организоватлаш кӱлеш.

Отчетно-сайлымаш партийный погынымаш-шамычын итогышт

Эртыше отчетно-сайлымаш партийный погынымаш ден конференций-шамыч марийский партийный организацийын единствожым да партий сталинский Центральный Комитет ден калык - шамычын вождь Сталин йолташ йыр сплоченностьшым пеш раш ончыктен пуыш лийыныт.

Коммунист-шамычын шке вуйлатышышт дек требовательностьышт, вуйлатыме партийне пашашке выдвигатлымашке да сайлымашке пеш сайын лончылен миймаш партийне организацийын революционно бдительностьшо кушмым да тудын шке радамжым тушман элемент-шамыч деч йӧршеш эрыктышаш верч умбакыже кучедалаш ямде улмыжым пеш раш ончыктат.

Первичный парторганизацийлаште отчетно - сайлымаш погынымашлаште партий член ден кандидат-шамычын пӱтынь составышт гыч 88,6 процентше участвоватлен. Парторг ден партком секретарь-шамычын отчетный докладышт почеш преньыште погынымаште лийше шамыч кокла гыч 81,6 процентше выступатлен.

Преньыште коммунист-шамычым политический воспитатлымаш лушкыдын шаралтмым, калык тушман-шамычым разоблачитлымаште ювалтымашым да вредительствын последствийжым пытарыме шотышто пашам лушкыдын ыштымым ончыктышт. Выступатлыше-шамыч первичный партийный организаций-шамычлан райком могырым полыш шагал лийме нерген ойленыт; массово-политический пашам озанлык задаче-шамыч дене лушкыдын кылдымым ончыктеныт.

Партий областной комитетымат чот критиковатленыт, утларакшым Бустряков, Бусыгин, Троицкий, Шмырев, Фарбер да моло калык тушман-шамычын мом эркын разоблачитлымылан критиковатлышт.

Перевичный партийный организаций-шамычын вуйлатыше партийне органла составым тошто вуйлатыше-шамыч кокла гыч 105 еҥым да вуйлатыме партийне пашашке первой толшо 93 у еҥым сайлыме. Парторг ден партком секретарьлан сайлыме-шамыч кокла гыч 143 еҥже, але 74 процентше 6 тылзе гыч 5 ий марте партийне паша опытан, а молыжо 2 ий гыч 5 ий марте паша опытан улыт.

Задаче тыште: чыла первичный партийный организацийлаште да райкомлаште угыч сайлыме йолташ-шамычым партийне пашашке писын шупшылаш, партийне илышыш политический пӱсылыкым пурташ да Сталин йолташын ВКП(б) ЦК февральско-мартовский Пленумышто пумо исторический ончыктымашыжым шуктышаш верч боевойын пижаш. Ленин-Сталин партий пашалан преданный национальный кадрым куштымо шотышто пашам виҥгдаш кӱлеш.

Партийный организацийын шке радамжым эрыктышаш верч кучедалмыже

Отчетный жапыште марийский партийный организаций НКВД орган-шамыч дене пырля, партий Центральный Комитетын вуйлатымыже почеш да полшымыжо дене, шкенжын радамжым фашизмын троцкистско-бухаринский ден буржуазно - националистический агентше-шамыч деч эрыктыме шотышто кугу пашам ыштен. Калык тушман-шамыч ваштареш кучедалмашын нелылыкше тыште ыле: нунын кокла гыч шукышт партийный организацийыште, советский ден озанлык органлаште руководящий постым шке кидышкышт налыныт. Тиде чылажат калык тушман-шамычлан шкеныштын контреволюционно пашам кышаштым партийный организаций деч тояш, маскироватлалташ да коммунист-шамычын бдительностьыштым нӱшкемдаш йӧным ыштен.

Шкенжын радамжым калык тушман - шамыч деч эрыктен, партийный организаций политический воспитаныын да большевистский закалкын пеш кугу школжым эртен, шкенжын сплоченностьшо ден меммнан партий Центральный Комитетлан да калык-шамычын вождь Сталин йолташлан мучашдыме преданностьшым ончыктен.

1937 ий март гыч партийный организаций шке радамже гыч 390 еҥым луктын, нунын кокла гыч 241 еҥжым калык тушман улмыштлан лукмо.

Партийный организацийын составше

Областной партийный организацийыште 2207 коммунист, нунын кокла гыч 1573 партий член да 634 кандидат уло. Партий член ден кандидат-шамыч 198 первичный партийный организацийыште улыт, нинын коклаште промышленный предприятийлаште 12 организаций, транспортышто—24, МТС-лаште — 16, колхозлаште—5, районный центрлаште 45 организаций уло.

Партийный организацийын составше нерген данный-шамыч 1937 ий дене таҥастарымаште партий член шотын 177 еҥлан шагалеммым ончыктат. Тиде шагалеммаш тӱҥ шотышто партийный организацийым калык тушман-шамыч деч эрыктымылан, да эн сай стахановец, пашазе, колхозник ден тракторист-шамычым приниматлымаш негызеш партийный организацийын неудовлетворительне кушмыжлан кӧра лийын. Ялыште партийный организацийым пеҥгыдемдымашке поснак ончаш кӱлеш, туштo улыжат 129 коммунист гына уло.

Промышленный предприятиылаcе партийный организаций-шамычын задачышт тыште: кушмашым виянгдыме негызеш лишыл жапыштак пашазе-шамыч коклаште партийный прослойкым ятырак кугемдымым шукташ. Коммунист-шамычым район гыч районыш посна кӱлешлык деч посна кусаркалымым чарнаш кӱлеш. Районный центрласе комунист-шамыч гыч ужашыжым ялышке, ял советлашке колтылмо нерген вопросым обсудитлаш кӱлеш.

Областной партийный организацийын кушмашыже

Марийский областной партийный организацийын шкенжын кушмашыжлан пеш кугу базыже уло. Республикыште комсомолын 17 тӱжем членже ден кандидатше, промышленный предприятийлаште 15 тӱжем ончыл пашазе, 2.550 тракторист, комбайнер ден штурвальный, 2 тӱжем колхоз председатель да колхозный бригадыласе 4.500 бригадир наре уло. Заводлаште, фабриклаште, стройкылаште, МТС ден колхозлаште шӱдӧ дене стахановец - шамыч улыт, нуно паша дек социалистический отношеньышт дене Ленин - Сталин партийын пашажлан преданностьыштым ончыктеныт. Тидын деч посна, СССР, РСФСР ден Марийский АССР Верховный Советлашке сайлымашлан ямдылалтме жапыште 4.500 беспартийный агитатор, 1.300 комсомолец, ВКП(б)-лан сочувствующий 200 еҥ, избирательный комиссий-шамычын 3.700 член пашам ыштеныт. Нуно чылалат калык коклаште кугу политический пашам ыштеныт, чынлыкын большевистский ой-шамычым массышке нангаеныт, партий верч агитироватленыт, коммунист ден беспартийный-шамыч блоким цементироватленыт. Ниже йолташ-шамыч чыланат ВКП(б) радамым кушташлан пытыдыме источник лийын шогат.

Кушмашлан тыгай кугу базе улмо ӱмбачат, партийыш угыч пуртымаш тӱҥалме деч вара 1938 ий июнь марте 332 еҥым гына приниматлыме. Еласал, Юринский, Пектубаевский, Ново-Торъяльский гае организаций-шамыч пеш начар кушкыт.

Руководящий пашашке у кадр-шамычым выдвигатлымаш да нунын верч тыршымаш

Кодшо ий ноябрь гыч 1938 ий июнь марте гына руководящий пашашке 400 еҥым, нунын коклаште 85 беспартийныйым, 63 комсомолецым да 18 ӱдрамашым выдвигатлыме. Тиде шот гыч 104 еҥым партийный пашашке, нунын кокла гыч 48—партий районный комитет секретарьлан, 15 еҥым ВКП(б) Обкомын аппаратышкыже выдвигатлыме. 82 еҥым советский пашашке, 33 еҥым мланде органлашке, 71 еҥым озанлык пашашке выдвигатлыме. Колхозник-шамыч кокла гыч 55 еҥым, 35 еҥым производство гыч, 26 учительым выдвигатлыме.

Но ончыкташ кӱлеш: партий районный комитет-шамыч да областной комитет деч выдвиженец-шамыч полышым ситышынак огыт нал; нунылан политический воспитаныште огыт полшо, нуным, пашан большевистский стильже дене овладеватлаш огыт туныкто.

Руководящий пашашке ӱдрамаш-шамычым, тугак беспартийне-шамычым ме але нерешительне выдвигатлена, тидат пеш кугу итыдымаш лийын шога.

(МУЧАШ 4-ше МОГЫРЫШТО).

ВКП(б) Марийский областной комитетын пашаже нерген

ВКП(б) Обком первой секретарь обязанностьым шуктышо В. М. Архипов йолташын XVII областной партийный конференцийеш ыштыме отчетный докладше гыч

МУЧАШ

Политический просвещене да кадр-шамычым закалитлымаш

1938 ий 1 июльлан республик мучко партийный просвещене 177 кружок ден школ пашам ыштен, тушто ВКП(б)-ын 1.421 член, 512 кандидат, 719 сочувствующий, 353 комсомолец да 230 беспартийный йолташ тунемыт. Туге гынат, тиде цифр путырак ситыдыме. Юрин, Звенига, Еласал, Кырык-Марий район-шамыч партийный организаций составе гыч 17—18 да утларак процентшым политический образоване дене огыт авалте; школ ден кружоклашке коштмаш 72 процент деч кугу огыл, а Ново-Тор'яльский, Моркинский да Еласалысе гае партийный организацийлаште партийный просвещене кружоклашке коштмаш пыкше гына 50 процентыш шуэш.

Тиде чылажат ме большевизмым обладеватлыме тӱҥ вопрос дене намысын шенгелан кодына манын ойла.

ВКП(б) Обкомын партийный пропаганде ден агитаций отделже шкенжын внештатный пропагандистше-шамычым але марте ок шинче, коммунист шамычым политический туныктымаш паша кӧлан ӱшанен пуалтын, ок шинче.

Партийный, комсомольский ден учительский сетыште политический учебын 575 кружокшо уло, тыжеч 400 кружокыштыжо партий историйым тунемыт. Партийный просвещений сетьыште мемнан пропагандистский кадырын пеш кугу текучестьше уло гын комсомольшто да учительстве коклаште паша йӧршеш неудовлетворительне кая.

Кружок-шамычым учебник дене да наглядный пособий дене снабжатлымаште мемнан улшо состояний йӧршеш чыташ лийдыме. Але марте кружокысо слушатель-шамычым мемнан элын международный ден внутренний илышыже вопрос дене ситыдымын знакомитлат.

Задаче тыште: пропагандист-шамыч дене ыштымаш пашам аклыдымылан мучашым ыштыш кӱлеш. Пропагандист-шамыч составым уэш ончен лекташ, нуным пеҥгыдемдаш, моло партийный поручений деч утараш да идейно политический ден культурный уровеньыштым нӧлтымаште нунылан полшаш кӱлеш. Кажне коммунистым политически воспитатлышаш верч парторг ден партком секретарь-шамычын ответственностьыштым нӧлталаш кӱлеш.

Большевистский агитацийын вийже

Отчетный ий калык коклаште массово-политический пашан кумдан шарлымыже дене характеризоватлалтеш.

Агитатор, пропагандист, чтец ден беседчик-шамыч активым чумырымо шотышто партийный организаций пеш кугу пашам ыштен да республикысе шемер-шамыч ончылно шогышо задаче-шамычым шуктымашке массым организоватлаш способностьшым да моштымыжым ончыктыш.

Мемнан 7090 агитатор уло, тыжеч 758 коммунист да 2000 наре комсомолец ден ВКП(б) сочувствующий. Тиде актив коклаште 4766 еҥ беспартийный да 547 ӱдрамаш. 1362 еҥ агитатор-шамычын 10 кечаш курсым эртен. Нуно чылаңат агитатор-шамыч дене эртарыме ик кечаш да кок кечаш семинар совещанийым эртареныт.

Агитаций ден пропагандын тӱҥ формыжо Конституцийым да сайлымаш нерген Положенийым тунемме шотышто кружок, погынымаш, митинг, беседе, лекций, доклад, читке да моло ылыыч. Тиде жапыште чылаже 13 тӱжем погынымаш лийын, тушто 500 тӱжем еҥ участвоватлен, 9000 беседым эртарыме, тудын дене 200 тӱжем еҥым авалтыме, 500 лекций ден доклад лийын, тудын дене 90 тӱжем еҥым авалтыме.

Пытартыш 2-3 тылзыште гына калык коклаште 274 тӱжем экземпляр избирательный литературым да 60 тӱжем экземпляр плакат ден лозунгым шарыме.

Тиде чылажат СССР Верховный Советыш, а варажым РСФСР ден МАССР Верховный Советлашке сайлымаште пеш чапле сеҥымашым ышташ партийный организацийлан полшен.

Тидлан лийын СССР Верховный Советыш сайлымаште 97,37 процент избиратель, РСФСР Верховный Советыш сайлымаште 99,3 процент да МАССР Верховный Советыш сайлымаште 98,9 процент голосоватлен. Сайлымаш пеш чаплын эртен. Коммунист ден беспартийный-шамычын сталинский блок у сеҥымашым ыштен.

Большевистский печать нерген

Республикыште 24 газет 55 тӱжем екземпляр общий тираж дене издатлалтеш. Нунын 3569 активист-корреспондентыштулo. СССР, РСФСР ден МАССР Верховный Советлашке сайлымаште коммунист ден беспартийный-шамыч блокым пеҥгыдемдыме шотышто газет-шамыч кугу пашам ыштеныт.

Туге гынат, газет-шамычын пашаштышт ятыр ситыдымашке ончыкташ кӱлеш. Печатлыме материалын качествыже шуко сайрак лийман. Областной комитет могырым газет-шамычым вуйлатымаш моткоч ситыдыме ыле.

„Марий Коммун" вуйлатымаште ятыр ий годым ынде разоблачитлыме калык тушман-шамыч Сидоркина, Голубкин, Искаков, Учаев шогеныт. Тунам газет калык тушман-шамыч ваштареш кучедалмаште да вредительстын последствийжым пытарымаште пӱсӧ оружий огыл ыле. Йылмын культуржо верч кучедалшыла койын газет умылыдымо мут-шамыч дене кушталтгын. Тиде тушман пашан кодшыжым пытарымаш пеш эркын кая. Парторганизаций газет лудшын моткоч шагал улмыжо дене кызыт миритла.

Комсомольский организацийын пашаже

Республикын комсомольский организацийже отчетный жапыште ятыр кушкын да кызыт тудын радамыште 17 тӱжем еҥ шотлалтеш.

Комсомолын кушмашыже кугу. Но пашазе молодежь, колхозник-шамыч посна ӱдыр-шамыч шотеш кушмашыже неудовлетворительне, ӱдыр-шамыч чылажат 26,55 процент гына.

Партийын вуйлатымыже почеш комсомольский организаций, шке радамжым эрыктыме шотышто кугу пашам ыштен, тидын дене пырля комсомолын областной комитетше, комсомол гыч необоснованне луктедыме корныш шогалын, ятыр серьезный политический йоҥылышым ыштен. Луктедыме годым ыштылме йоҥылышым тӧрлатыме нерген ВЛКСМ ЦК пленумын пунчалже комсомолышто эркын шукталтеш. Тидын нерген тыгай факт ойла: лукмо 145 еҥ гыч 87 енже калык тушман огыл. ВКП(б) Обком комсомольский организацийын пашаштыже йоҥылыш-шамычым тӧрлаташлан решительный мерым ыштен огыл.

Комсомолец-шамычын чумыр шотшо гыч 13942 еҥ гына политический учебо дене авалталтын, ятыр район ыштo посещаемость 30—50 процент гына. Учебын качествыже кӱлеш кӱкшытыштӧ огыл. 1044 пропагандист гыч 141 гына коммунист улыт. Шукыжым пропагандист-шамыч опытдымо да шкешт ситыдымын грамотный улыт.

Комсомолын областной комитетше политический воспитаньым ончымын рӱдышкыжӧ шынден огыл.

Комсомолым политически воспитатлымашке парторганизацийын ончымыжым вашталташ, комсомольский организацийын пашажым вожгычак саемдаш кӱлеш.

* * *

Большевистский критик ден самокритик негызеш конференций делегат-шамыч ВКП(б) областной организацийын пашаштыже йоҥылыш ден ситыдымашым тӱжваке луктыт да партий сталинский Центральный Комитетын пунчалже негызеш пӱтынь партийно политический массово умылтарымаш ден озанлык пашам саемдыме корным палемдат.

Марийский областной партийный организаций — политический таза, партий сталинский Центральный Комитет ден калык-шамыч вождь Сталин йолташ йыр чоткыдын чумыргышо. Шке ончылныжо шогышо задаче-шамычым тудо большевикла шукта.

ПИОНЕР-ШАМЫЧ ЯЛ ОЗАНЛЫК ВЫСТАВКЫЛАН ЯМДЫЛАЛТЫТ

Тений 1 августышто Москоеш Всесоюзный ял озанлык выставке почылтеш. Тиде выставкыште колхоз ден совхоз да посна бригаде ден колхозник опытник-шамычын эн сай показательышт ончыкталтеш. Выставкыште йоча-шамычлан специальный павильон уло. Тушто йоча-шамычын сай достиженийышт ончыкталтеш. Тӱжем дене йоча-шамыч Совет Ушемыште опытный пашам ыштен шогат да шке пашаштышт кугу сеҥымашым ыштат. Мемнан Марий республикыште пионер-шамыч выставкыш шке экспонат-шамычыштым колташ тӱҥалыт.

Тиде пашалан Йошкар-Оласе детский технический станций ден пионер пӧртыш кошто пионер-шамыч чот ямдылалтыт.

Теве Бабушкин Боря выставкылан пшенично-пырейный гибридым, а пырчыжым колхозлан пуаш ямдыла. Орлов Алеша кролик-шамычым сай ончен кушта, Павлова Люся ден Винцковская Вера цитрусовый (апельсин, лимон, цитрон) культурым калык коклаш шарыме пашам ыштат.

Васьковский Слава люпинын кӱкшӧ лектышыже верч кучедалеш. Тудо чылаже 4 сорт люпиным ӱден. Тыгай пример-шамыч шуко улыт, йоча-шамыч выставкылан ямдылалташ уло вийым пыштен пижыныт.

Районла гыч тиде пашаште утларакше Ронго школ (Биолог Гордеева) юный натуралист-шамыч Лукин, Гулцина, Панова шке тыршымыштым ончыктышт. Нунын пеш чапле экспонатышт уло.

Мемнан молодежь хорошо да отлично гына тунемеш велэ огыл, но социалистический ял озанлык ден животноводствым саемдыме верч, сталинский 7-8 миллиард пуд кинде верч кучедалеш. Тиде пашаш чыла молодежым шупшын шогыман.

Васильева.

Детский технический станций.

Политик тунеммашым монденыт

„Йошкар кече" колхоз пелепсе комсомольский организацийыште (Ронго район) политико-воспитательный паша огеш ышталт. Тиде комсомольский организацийыште ик политзанятият лийын огыл. Пропагандист Капканов йолташлан политучебо нерген ойлет гын, мый ом шинче, —манын вашмутым пуа.

Тиде организацийыште комсомольский погынымаш пеш шуэн да критик ден самокритик деч посна эрта. Садланак вет комсомолец-шамычын диссиплинышт начар. Комсомолец-шамыч коклаште арака йӱмаш шарлен.

Тиде организацийыште 10 комсомолец шотлалтеш, а ВЛКСМ Ронго райкомпашаеҥ-шамыч толынат огыт тошкал.

Загайнов Вачий ден Загайнов Миклай.

Отв. редактор— Г. М. ЭРСКИЙ.

Адрес редакции: Мар. АССР, г. Иошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комн. № 74, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—655. Иошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.